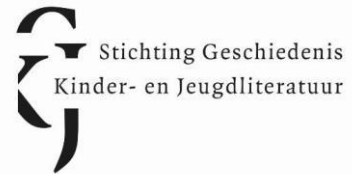

SGKJ-Nieuwsbrief 48

8 oktober 2022

Nieuws uit het SGKJ-bestuur

Het bestuur kijkt terug op een zeer geslaagde excursie naar het Regionaal Archief Alkmaar op maandag 26 september j.l. Op onze website staat een [verslag](#) van deze middag.

Inmiddels nadert de volgende activiteit alweer, de najaarsstudiedag die op 11 november a.s. plaatsvindt bij de Radboud Universiteit te Nijmegen. De vrienden van de SGKJ hebben de uitnodiging voor deze dag onlangs ontvangen, waarna – bijna per omgaande – de eerste aanmeldingen bij secretaris Lineke de Vries zijn binnengekomen. Het bestuur is blij met deze enthousiaste reacties en verheugt zich erop om in Nijmegen weer een groot aantal vrienden te ontmoeten. In ieder geval belooft het een boeiende dag te worden. Verschillende sprekers zullen een lezing houden rond het thema 'historische jeugdboeken'. Tijdens deze studiedag zullen we ook afscheid nemen van Margreet van Wijk, die vele jaren secretaris van onze stichting was.

Plannen voor de voorjaarsstudiedag zijn er ook. Een datum en locatie zijn op dit moment nog niet bekend, maar het thema van deze dag wel: 'Tweelingen en andere duo's in oude kinderboeken'. Een thema dat bij u vast associaties oproept met het boek *De tweelingen* van Top Naeff of met de Saskia en Jeroen-reeks van Jaap ter Haar. Zo gauw er meer bekend is over deze studiedag, zullen we dat laten weten.

Ondertussen wordt ook hard gewerkt aan het Nieuwjaarsgeschenk dat de SGKJ-vrienden rond de jaarwisseling zullen ontvangen. De auteur en het onderwerp blijven voorlopig nog even geheim, maar we kunnen al wel verklappen dat het een fraai geïllustreerde uitgave gaat worden. Het Nieuwjaarsgeschenk is exclusief voor onze vrienden en niet te koop. Voor lezers van deze Nieuwsbrief die nog geen SGKJ-vriend zijn, misschien een reden om zich aan te melden als donateur. Dat kan heel gemakkelijk via onze [website](#).

Janneke van der Veer,
voorzitter SGKJ

Nieuws

Emeritaat hoogleraar Helma van Lierop

Prof. dr. Helma van Lierop-Debrauwer is na een carrière van 35 jaar met pensioen gegaan en dus nu emeritus hoogleraar. Toin Duijx liet weten dat bij de Nederlandse en de internationale Master Jeugdliteratuur aan de [Universiteit Tilburg](#) nieuwe medewerkers zijn aangesteld om haar werk over te nemen. Er komt voorlopig geen nieuwe hoogleraar jeugdliteratuur. Een [interview met Helma van Lierop](#) is bij de Grote Vriendelijke Podcast (afl. 67: Update februari 2022) te beluisteren.

Op deze website staat:

“Helma van Lierop was tot eind februari 2022 hoogleraar Jeugdliteratuur aan de Universiteit Tilburg. Op de digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (DBNL) is een [selectie](#) van haar Nederlandstalige artikelen over jeugdliteratuur te vinden. Daar is ook het lange essay van Guus Kuijer terug te lezen, dat Helma in ons gesprek aanhaalt: '[Het geminachte kind](#)'. En de geschiedenis van de Nederlandstalige jeugdliteratuur, die Helma optekende met Vanessa Joosen en Rita Ghesquiere: 'Een land van waan en wijs'. Als we haar vragen welke boeken belangrijk voor haar zijn geweest, noemt Helma: 'Lawines razen' van An Rutgers van der Loeff, 'Een zomerztheid' van Cissy van Marxveldt, 'Allemaal willen we de hemel' van Els Beerten en in algemene zin de oeuvres van Anna Woltz en Edward van de Vendel.”

De website van IBBY meldt:

“Een lange carrière als hoogleraar jeugdliteratuur heeft haar het inzicht gebracht dat de kinderen zelf één van de belangrijke ingrediënten zijn in het begrijpen van kinderliteratuur, naast de volwassenen die de boeken schrijven en die het literaire veld vormen. Kinderen zijn zelf ook kritische experts in jeugdliteratuur en hun stem moet meegenomen worden in het onderzoek.”

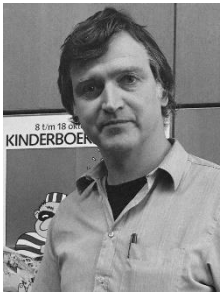
DBNL

Ryanne Keltjens van de Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (DBNL) meldde dat de website een opfrisbeurt heeft gekregen. Alle teksten zijn herschreven, geactualiseerd en waar nodig toegankelijker gemaakt. De presentatie van verschillende deelcollecties is overzichtelijker gemaakt, zoals de collectie [jeugdliteratuur](#). Op die pagina ook de ‘Duizend mooiste kinderboeken’ en ‘De jeugdliteratuur in honderd artikelen’.

Hier een voorbeeld uit een van die duizend kinderboeken. Een beeld uit andere tijden, toen de varkens, de koeien en de kippen buiten liepen. En de boer? Hij ploegde voort... Degene die raadt uit welk boek deze illustratie komt krijgt in de volgende Nieuwsbrief een eervolle vermelding!

Karel Eykman

Op 30 augustus 2022 is Karel Eykman overleden. Hij is 86 jaar geworden. We kennen hem vanaf eind jaren zestig als bewerker van Bijbelverhalen die door Aart Staartjes werden verteld in het tv-programma 'Woord voor Woord'. Hij was lid van het Schrijverscollectief samen met Willem Wilminck, Hans Dorrestijn, Fetze Pijlman, Ries Moonen en Jan Riem. Hun werk was vernieuwend met programma's die met ernst en humor kinderen met vragen en problemen probeerden te helpen. Samen maakten ze beroemde (en in sommige kringen beruchte) televisieprogramma's voor kinderen zoals de Stratemakeropzeeshow. Karel Eykman schreef vele gedichten, liedjes en verhalen voor kinderen. Voor zijn boek *Liefdesverdriet* (1983) kreeg hij een Gouden Griffel.

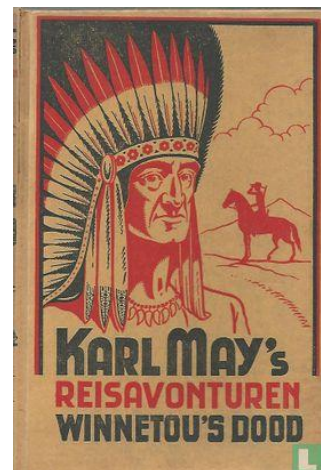
Karl May in opspraak

Het [Algemeen Dagblad](#) kopte op 24 augustus: 'Nederlandse uitgever zet verkoop Winnetou-boeken stop vanwege stereotypen'.

Meulenhoff Boekeriej zette per direct de verkoop stop van boeken over Winnetou. De aanleiding daarvoor was kritiek op uitgaven van de Duitse uitgever Ravensburger, die bewerkingen van de oorspronkelijke verhalen voor jonge kinderen op de markt bracht, en kritiek op een film die momenteel in de bioscopen draait.

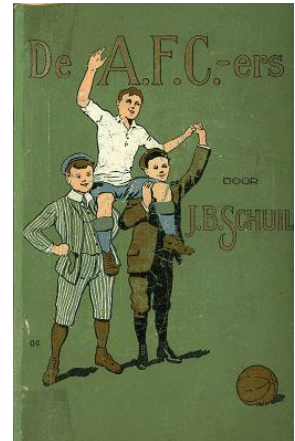
Uiteraard reageerde de [Karl May Vereniging](#) onmiddellijk met scherpe bewoordingen. Het *Karl May Nieuws* van 26 augustus reageert met: "Uitgevers hoeven niet bang te zijn, Karl May stond aan de goede kant van de geschiedenis."

Inmiddels is vooral in Duitsland veel discussie ontstaan. Uw redacteur (JK) vindt dat men ook vraagtekens kan zetten bij het uitmelken van verhalen die in een andere tijd werden gepubliceerd voor een andere en oudere lezersgroep door aftreksels te maken voor zeer jonge kinderen waarbij uiteraard nuances verloren gaan.

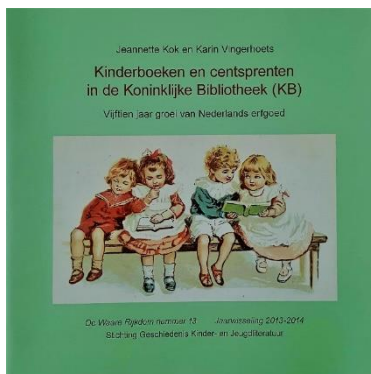

De zomerbibliotheek van De Volkskrant

Alweer afgelopen natuurlijk, het is inmiddels herfst geworden. In deze [serie](#) werden zeven auteurs ondervraagd over de boeken die voor hen heel belangrijk zijn geweest. En wat dan opvalt, is hoe vaak ook jeugdboeken bepalend waren voor wie ze geworden zijn: *Suske en Wiske*, *Het kleine huis op de prairie*, *Kruistocht in spijkerbroek*, *De AFC-ers*, *Alice in Wonderland* en *Winnie the Pooh*. Weer een pleidooi voor het serieus nemen van de invloed die kinder- en jeugdboeken kunnen hebben.

Collecties kinderboeken en centsprenten

Vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw gingen beheerders van collecties kinderboeken en centsprenten informatie delen en samenwerken bij tentoonstellingen en andere culturele evenementen. Een gezamenlijke catalogus, het CBK, werd opgezet. Er was in die jaren voor het eerst aandacht voor dit populaire materiaal bij beleidsmakers en geïnteresseerden in erfgoed. In 2014 verscheen in de reeks *De Waare Rijkdom* een publicatie met de stand van zaken betreffende het erfgoed aan kinderboeken en centsprenten in de periode 1996 tot 2013.

Nu, tien jaar later, tijd zijn grote veranderingen op dit terrein zichtbaar. Collecties worden afgestoten of beperkt omdat subsidies worden verminderd en er minder personeel beschikbaar is. Daar zijn meerdere oorzaken voor aan te wijzen.

- Er zijn minder aanvragen voor ouder materiaal, omdat veel materialen door digitalisering direct beschikbaar zijn. Dat is een voordeel want er worden meer mensen bereikt die voorheen niet ter plekke kwamen kijken.
- Maar het lijkt er op dat nieuwe generaties minder tijd en belangstelling hebben voor dit papieren erfgoed.
- De taken van openbare bibliotheken zijn sterk veranderd: de bewaarfunctie voor erfgoed is in veel gevallen geschrapt of beperkt tot de eigen stad of regio.
- Bovendien is de expertise over dit erfgoed na pensionering van een aantal mensen verminderd en het beschikbare aantal uren is vaak geminimaliseerd.
- Er is minder belangstelling vanuit onderwijs en onderzoek, want op pabo's is nauwelijks aandacht voor oude kinderboeken. Het aanbod van hbo en universitaire cursussen over de geschiedenis van jeugdliteratuur is gering. Daar komt bij dat hoogleraar Helma van Lierop met emeritaat gaat en er (voorlopig?) geen nieuwe hoogleraar jeugdliteratuur in Tilburg komt.

- Het overleg van beheerders van collecties kinderboeken en centsprenten bestaat nog steeds, maar de kring beheerders wordt kleiner. Petra Luijkx gaat helaas weg bij Museum *Huis van het Boek*.

Een overzicht van de stand van zaken bij de collecties

Enkele bibliotheken beperken hun collectie oude kinderboeken tot het regionale aspect:

Bibliotheek Amsterdam gaat in het kader van de nieuwe collectiestrategie de museumcollectie saneren. Er wordt gekeken waar de oude boeken het best tot hun recht komen en er worden ook boeken naar de Koninklijke Bibliotheek overgeheveld. Mogelijk houdt de OBA wel boeken met een Amsterdam-aspect.

Bibliotheek Rotterdam heeft al eerder gesaneerd en bewaart alleen oude kinderboeken met een relatie met Rotterdam.

Enkele bibliotheken hebben collecties aan andere instellingen geschonken:

De bibliotheek van het *Groninger Forum* heeft de collectie Elsa van Dien-Hendrix met boeken uit de jaren vijftig geschonken aan het KinderBoekenHuis in Winsum.

Bibliotheek Den Haag heeft de koloniale kinderboeken aan Museum Sophiahof in Den Haag geschonken en de Pinokkio-collectie is naar Stichting Het Oude Kinderboek in Lochem gegaan.

Andere ontwikkelingen:

Tresoar gaat door met de collectievorming van Friestalige kinder- en jeugdboeken en het verwerven van schrijversarchieven op dat gebied.

Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience in Antwerpen is bezig collecties centsprenten te beschrijven, evenals sprookjesboeken van Johannes N.H. Bronkhorst en de stripcollectie van verzamelaar Eddy Kerssens met meer dan 4.000 titels. Een adviesraad is opgericht met daarin onder andere Vanessa Joosen.

Het *Nationaal Onderwijsmuseum* heeft in de lockdown-tijd veel materiaal gekregen dat beschreven moet worden.

Museum Huis van het boek heeft de illustraties in het archief van uitgeverij van Goor op de lijst gezet om te worden gedigitaliseerd.

Museum Nijkerk schonk 250 zondagsschoolboekjes aan de KB.

Het KinderBoekenHuis in Winsum krijgt zoveel schenkingen, dat men vanwege ruimtegebrek moet saneren: boeken moeten Nederlandstalig en minimaal 10 jaar oud zijn.

Stichting 't Oude Kinderboek in Lochem start met nieuwe initiatieven, nieuwe vrijwilligers en een programma met lezingen. Het *StOKpaardje* heet nu *Nieuwsbrief Stichting 't Oude Kinderboek*.

Rozet (Bibliotheek Arnhem) liet weten dat ze een collectie oude kinderboeken in het magazijn hebben staan. Ze kunnen via de catalogus gereserveerd worden.

Bij de *Bibliotheek van Zeeland* heeft men in corona-tijd de collectie gecontroleerd en zuurvrij verpakt.

UB Groningen: voor de inhoud van de collectie zie SGKJ-Berichten no. 103 , najaar 2022.

Er zijn nog meer instellingen met collecties, deze inventarisatie is niet uitputtend.

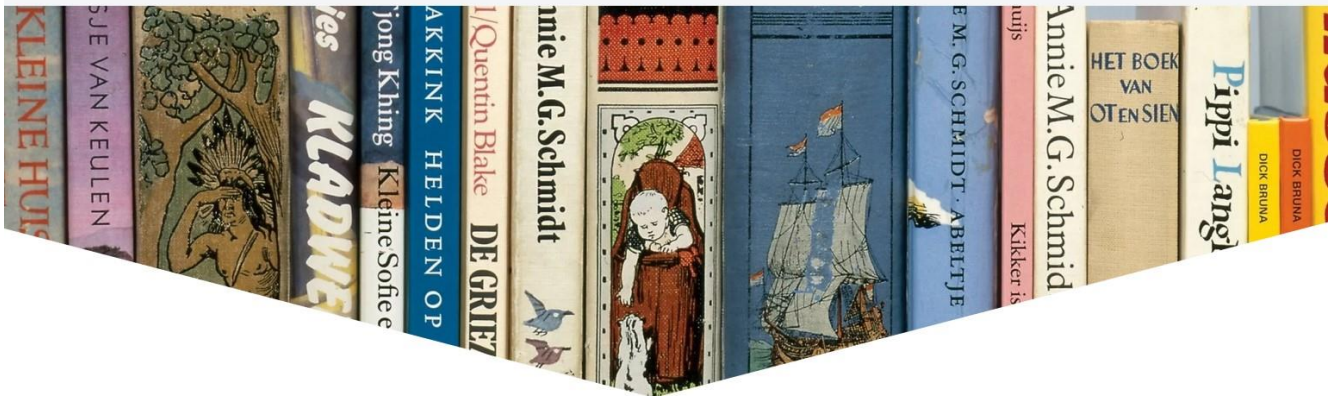
Koninklijke Bibliotheek

De KB heeft grote schenkingen ontvangen: van uitgeverijen Becht en Holkema & Warendorf, en honderden kinderboeken uit afgestoten collecties van de bibliotheken van Rotterdam, Den Haag en Arnhem (Rozet). De bruikleencollectie van circa 87.000 kinderboeken van Boek en Jeugd is na 25 jaar

door het Literatuurmuseum omgezet in een schenking aan de KB. In de KB-catalogus en het CBK zijn de titels uit deze collectie vindbaar en zichtbaar dmv de annotatie "Collectie kinderboeken Boek en Jeugd".

De website van de Koninklijke Bibliotheek is vernieuwd: zie hier de [overzichtspagina](#) van de kinderboeken, die in de toekomst nog uitgebreid zal worden met collectiebeschrijvingen en bladerboeken.

Home > Onderzoeken en vinden > Bijzondere collecties > Kinderboeken

Toekomst CBK:

Het Centraal Bestand Kinderboeken gaat veranderen. Karin Vingerhoets en haar collega's zoeken naar mogelijkheden waarbij de belangrijkste pluspunten van het CBK behouden kunnen worden. Zoals al gemeld in het vorige nummer van deze Nieuwsbrief heeft NBD-Biblion het grootste deel van de 700 menselijke recensenten voor het maken van Aanschaf-Informatieteksten ontslagen. Dat leverde nogal wat onrust op, want men twijfelt aan de kwaliteit van AI-teksten die automatisch worden gegenereerd. Kinderboeken waarin illustraties - die niet door de computer gelezen kunnen worden - een belangrijk aandeel vormen (zoals hardkartonnen babyboekjes, badboekjes en prentenboeken) zullen nog steeds door menselijke recensenten worden beschreven en beoordeeld. Het is afwachten of de door computer gegenereerde tekstjes zinvol en bruikbaar blijven voor het CBK, want in die teksten kan op woordbasis worden gezocht en dat levert veel zoekresultaten op. (JK)

Buitenlandse collecties

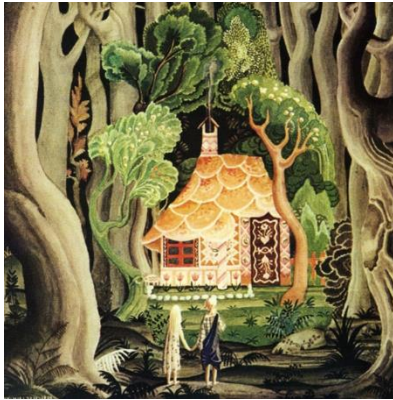
Via de website van [Open Culture](#) wordt een collectie van 7000 gedigitaliseerde kinderboeken aangeboden. Helaas moet men daarvoor de ad-blocker op de computer verwijderen, want zonder reclame redden ze het niet. Het gaat hier om de collectie van de Universiteit van de [Baldwin Library of Historical Literature](#) die zonder problemen toegankelijk is en zeer de moeite waard om te bekijken.

Deze gedigitaliseerde collectie laat zien wat volwassenen in het Britse rijk en in de Verenigde Staten wilden dat kinderen zouden weten en geloven. De titels zijn uitgebreid beschreven, deels met inhoudelijke annotaties. In een mooie presentatie, waarbij ook meerdere pagina's tegelijk bekeken

kunnen worden. Zo kan hier een boek uit 1893 bekeken worden: *School history of the Negro race in America from 1619 to 1890*, met hoofdstukken over 'Negro heroes of the revolution', 'Anti-slavery agitation' en 'Examples of Underground Railroad Work'.

Tentoonstellingen

Bij de Universiteit van Maastricht is tot 26 oktober 2022 in het bestuursgebouw een tentoonstelling te zien over de [Gebroeders Grimm](#), meer precies over de relatie tussen de verhalen van de Gebroeders Grimm en hun minder bekende werken over taal en recht. In de tentoonstelling zijn naast zeldzame boeken over recht ook rijk geïllustreerde kinderboeken te zien uit de periode 1880 tot 1930, de zogenaamde Gouden eeuw van de illustratie. Deze verzameling wordt beheerd door Bijzondere Collecties van de UB Maastricht.

In [Museum 't Oude Slot te Veldhoven](#) is tot 27 november de expositie *DE PRENT, Sleutel voor eigentijdse grafiek* te zien. Het is een ontmoeting van 38 hedendaagse grafische kunstenaars met de unieke prentencollectie van het museum. Zij verdiepten zich als maker-kunstenaar in de prentencollectie van het museum, maakten een keus en creëerden daarop met diverse grafische technieken, nieuw grafisch werk. Het verrassende en gevarieerde resultaat is te zien samen met de door hen gekozen prenten uit de 17e tot de 19e-eeuw die als inspiratiebron dienden.

In The British Museum was een tentoonstelling georganiseerd over de [Gebroeders Dalziel](#), de stichters van de firma van negentiende-eeuwse houtgraveurs. Deze is helaas al weer afgelopen maar op internet nog wel te vinden: [The woodpecking factory, Victorian illustrations by the Brothers Dalziel](#).

Meer over de Gebroeders (er hoorde ook een zus bij), over de tentoonstelling en over het Dalziel archief is [hier](#) te vinden. Er zijn ook houtgravures van de Gebroeders Dalziel te vinden in Nederlandse boeken zoals in *Andersens sproken en vertellingen* uit 1895. Maar er zullen er ongetwijfeld veel meer zijn, omdat de naam van de houtgraveurs of van de firma in de vertaling haast nooit wordt vermeld. Naast de gebroeders Dalziel werkten er tientallen onbekende graveurs die de originele illustraties van bekende kunstenaars omzetten in een vorm die gedrukt kon worden. Het werk van de firma van de Gebroeders Dalziel heeft zeker invloed gehad op illustratoren in andere landen. In het Dalziel archief bevinden zich 54.000 houtgravures uit de periode 1839 tot 1893.

Bij [StOK](#) werkt de tentoonstellingscommissie aan een nieuwe tentoonstelling voor het voorjaar 2023 over **reclame-uitgaven**, boeken die ooit uit overwegingen van klantenbinding door ondernemingen en handelsmaatschappijen het licht hebben gezien. Met het accent op Gelderse boekjes als *Piet Pelle*

en zijn *Gazelle* en *Flipje* uit Tiel. De tentoonstelling zal plaatsvinden in het naastgelegen oude Stadhuis van Lochem.

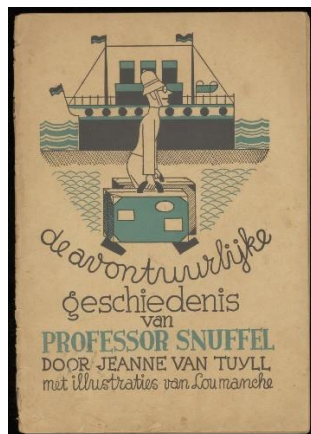
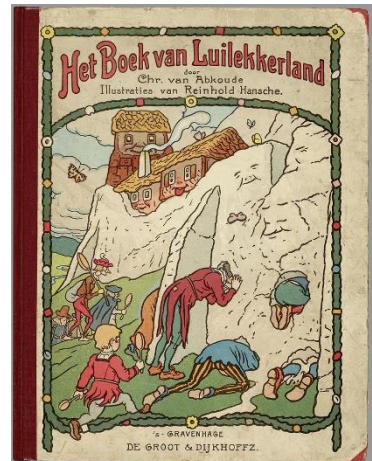
Internet

In de [NRC](#) van 29 juli een interessant gesprek tussen Piet Buijnsters en Marita Mathijssen. Helaas alleen voor NRC-lezers. Op de website van [Tzum](#) is er iets over te lezen. Marita Mathijssen gaat een biografie schrijven over Betje Wolff en Piet Buijnsters schreef in 1984 al een biografie over Wolff en Deken.

Op de website van de KB een blog van Karin Vingerhoets over de geschiedenis van [Luilekkerland](#).

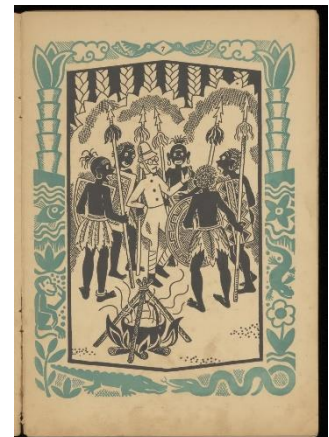
Een nieuwe pagina over de geschiedenis van [Surinaamse jeugdliteratuur](#) op een site over Literatuurgeschiedenis, een samenwerking tussen de KB en de Taalunie.

De resultaten uit de [Canonenquête](#) zijn openbaar gemaakt. Men kan zelf [selecties](#) maken, bijvoorbeeld op boeken uit de kinder- en jeugdliteratuur die volgens respondenten in de canon opgenomen zouden moeten worden. Dat levert een mooie lijst op met geliefde kinderboeken, aangevoerd door *Kruistocht in spijkerbroek*.

[Frauke Pauwels](#) is postdoctoraal onderzoeker aan de Universiteit Antwerpen. Ze deed onderzoek naar de representatie van wetenschappers in jeugdliteratuur. Een artikel over haar onderzoek staat [hier](#).

Frauke bestudeert onder andere beeldvorming rond wetenschap in hedendaagse fictie en non-fictie voor kinderen. Ze schrijft: 'Kinderboeken zijn een goede barometer voor hardnekkige denkbeelden en weerkerende verhalen'.

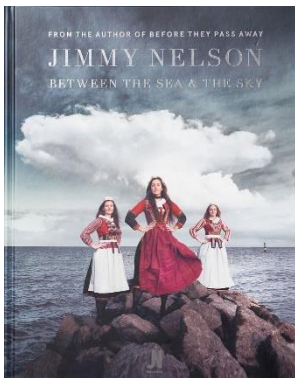
De vaak verstrooide professoren uit de oudere jeugdliteratuur zijn natuurlijk als voorlopers ook interessant. Wie buigt zich daar eens over? Een voorbeeld is [De avontuurlijke geschiedenis van Professor Snuffel](#) door Jeanne van Tuyl met illustraties van Lou Manche (Vroom & Dreesmann, 193?). In dit verhaal wordt een erg geleerde professor naar de binnenlanden van Afrika gestuurd, lijdt schipbreuk en belandt in een kookpot van 'menseneters'. Hij ontsnapt aan de kookpot, ontmoet woeste leeuwen, wordt gekroond als koning Hatsjie en dreigt opnieuw in de kookpot te belanden. In het hele verhaal wordt het N-woord voortdurend gebruikt. Dat vond men toen kennelijk 'gewoon'. Nu is het schokkend om te lezen hoe Afrikanen worden neergezet als domme menseneters.

Altijd interessant om weer eens te bekijken: de website van de [prentbriefkaarten](#). Daar is heel wat te vinden over illustratoren en uitgevers die ook kinderboeken maakten. Op zoek naar een prentenboek vonden we bij illustrator [A.O. Kooyman](#) buitenlandse relaties van 'onze' uitgever Mulder (& Zonen): "In 1967 bracht de uitgever Mulder & Zoon N.V. uit Amsterdam boeken uit van de illustrator A.O. Kooyman. Bekend zijn: "Mijn boek over treinen en vliegtuigen" en "Mijn boek over zeil- en zeeschepen". De boeken zijn ook voor de Amerikaanse markt verschenen, uitgegeven door de Educational Reading Service of Mahwah, New Jersey in 1970 en door Bancroft in Londen. Het copyright berust bij Mulder & Zoon N.V., Amsterdam en ze zijn gedrukt in Nederland. Bekend zijn: "My super book of planes in colour", "My super book of racing cars in colour", "My super book of trains in colour" (uitgave 1968, Bancroft & Co., Londen) en "My super book of boats and ships in colour" (1967, Bancroft)."

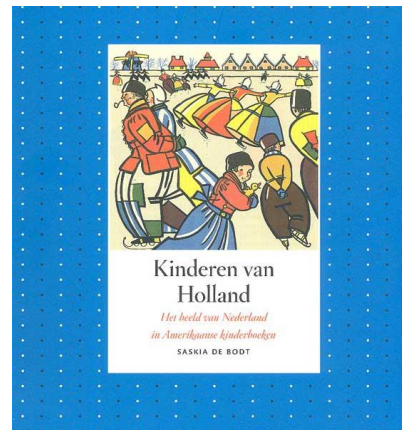
Bijzondere ontdekkingen, aanvulling

Naar aanleiding van het stuk van Toin Duijx in het vorige nummer waarin *Uit het kladschrift van Jantje* werd geciteerd werd de vraag opgeworpen wie die Jantje kon zijn. Reacties daarop lieten verwarring zien. De ene respondent wist dat Ton van der Tast (pseudoniem van Anton van der Valk) de maker was, de ander wist dat het Felix Hess was die de strip maakte. Die verwarring ontstond omdat op de website van de [RKD](#) het kladschrift aan beiden was toegewezen. Dat is door conservator Jeroen Kapelle rechtgezet; nu staat alleen Felix Hess als maker op de RKD website.

Bijzondere uitgaven

Onlangs verscheen *Between the sky and the sea*, een boek met prachtige foto's van Nederlanders in klederdracht. De Britse fotograaf Jimmy Nelson legt met zijn foto's volken vast die verdwijnen. Geen boek om te vermelden in deze Nieuwsbrief, ware het niet dat er ook prachtige illustraties zijn gemaakt van Nederlandse klederdrachten door Amerikaanse kunstenaars vanaf 1880.

Annette Stott schreef er een boek over: *Holland Mania*, vertaald als *Hollandgekte* (1998). In 2004 kreeg de Koninklijke Bibliotheek een prachtige schenking Amerikaanse kinderboeken over Nederland van Hendrik Edelman, professor emeritus van de Rutgers University in New Jersey U.S.A.

Saskia De Bodt maakte voor haar boek *Kinderen van Holland* gebruik van deze Edelmancollectie. In het CBK is te vinden dat deze collectie 244 boeken omvat (zoek op 'alle woorden' Edelmancollectie), maar helaas zijn die niet digitaal beschikbaar. De KB digitaliseert Nederlandse boeken, maar het zou mooi zijn wanneer deze collectie óver Nederland ook gedigitaliseerd zou worden. De illustraties zijn vaak bijzonder mooi.

Vakliteratuur

Binnenkort in de boekhandels (Publicatie 28-10-2022)

MET DE EWOUD SANDERS PAPLEPEL

BEELDFORMING
OVER JODEN IN
NEDERLANDSTALIGE
JEUGDVERHALEN,
1782-HEDEN

Met de papelepel. Beeldvorming over joden in Nederlandstalige jeugdverhalen, 1782-heden / Ewoud Sanders. Walburg Pers, 2022. – 272 p. ; ill. - ISBN 9789462499492, € 30,- .

“Joden zien er vreemd uit en ruiken vies. Ze maken veel kabaal, praten raar en kunnen vreselijk vloeken. Bij uitzondering zijn ze eerlijk en betrouwbaar, vaker zijn het dieven en oplichters. Bovendien haten de meeste joden Jezus en ‘christenhonden’, zoals zij ze noemen. Ziedaar het beeld dat kinderen – vanaf de kleuterleeftijd – eeuwenlang met de papelepel ingegoten hebben gekregen. In dit rijk geïllustreerde boek analyseert historicus en journalist Ewoud Sanders ruim 350 jeugdverhalen met joodse personages uit de periode 1782 tot heden. Dit levert, in woord en beeld, een onthutsende inventaris van schokkende stereotyperingen op. Stereotyperingen die nog eens worden versterkt door onze spreekwoordenschat: want ook die wemelt van de

antisemitische vooroordelen.” (bron: Walburgpers)

De wereld van Jantje. Felix Hess: journalist, tekenaar en schilder / Sytze van der Veen. Amphora Books, 2022. 250 p. €30,00.

Sytze van der Veen liet weten dat het boek vooral over de spotprenten gaat, Felix Hess als illustrator van jeugdboeken komt minder aan de orde. Ook is er informatie over zijn vrouw, Eliza Hess-Binger, die de teksten verzorgde van die mooie Russische prentenboekjes rond 1930. Sytze schrijft dat hij heel weinig over Hess kon vinden en daarom zijn spotprenten ging ontleden, omdat dat ook verkapte zelfbeelden zijn.

De presentatie was in Arti, waar in juli 1941 op botte wijze vijftien joodse leden geroyeerd werden. Twaalf van hen, onder wie Hess, hebben de oorlog niet overleefd. Arti heeft nu een [tentoonstelling](#) georganiseerd met werk van die omgekomen kunstenaars. Van Hess hangen er maar drie etsen. De andere kunstenaars zijn gelukkig beter vertegenwoordigd, een rondje door de twee bovenzalen van Arti is volgens Sytze de moeite waard.

Jules Verne, volledig geïllustreerde bibliografie. Chronologisch overzicht van publicaties in het Nederlands taalgebied, inclusief Nederlands-Indië. Vierde, volledig bijgewerkte druk. Uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Jules Verne Genootschap. Samengesteld door Frits

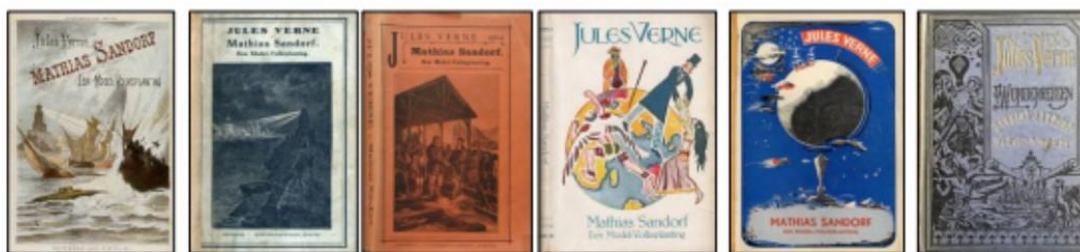
Roest. Het Jules Verne Genootschap, 2022. 247 p., geheel in kleur. ISBN: 978-90-78363-24-8 (paperback), 978-90-78363-25-5 (gebonden).

De paperbackeditie kost € 20,- voor leden en € 25,- voor niet-leden. De gebonden editie € 25 voor leden en € 30,- voor leden. Verzendingkosten binnen Nederland bedragen € 8,-

Uitgave op A4 formaat met gedetailleerde boekbeschrijvingen, met algemene inleidingen bij series, achtergrondinformatie over uitgevers en vertalers, en talloze gekleurde illustraties.

Bijgewerkt met nieuwe vondsten op velerlei gebied. Jules Vernes werk van 1864 tot 2022. De verschillen tussen drukken zijn met veel oog voor detail uitgewerkt en alle eerste drukken van 1864 tot 1891 tot op de dag nauwkeurig gedateerd. Behalve de Nederlandse uitgaven zijn ook die uit België en Nederlands-Indië opgenomen, evenals alle feuilletons, stripverhalen, film- en theaterboekjes, leer- en leesboekjes, sigarenbandjes, en andere aan Jules Verne gerelateerde producten. Hieronder een voorbeeld van een deel van een pagina.

Wonderreizen XXXVII - MATHIAS SANDORF : EEN MODEL-VOLKSPLANTING / Jules Verne ; [vertaald uit het Frans]. - 229 p. : 33 houtgravures ; 20 cm. - vert. aangetekend op 3 apr 1886 ; NBh 12 apr 1887 ; recensie in ALGEMEEN DAGBLAD 26 mrt 1887.

[1^e dr.]. - Rotterdam : Jac's G. Robbers, [1887] (s.l. : Zuid-Hollandsche Boek- en Handelsdrukkerij). - ing. f 1.25, geb. f 1.50 (bij intekening) ; ing. f 1.50, geb. f 1.75 (buiten intekening). (I,II,III,IV-a,N)

[2^e dr.]. - Amsterdam : Elsevier, 1919 (s.l. : s.n.). - ing. f 1.25, geb. f 1.75. (IVb,V,VI-f,A,N)

[Perceptie van het Zelf in de Indische jeugdliteratuur van S. Franke](#) 1931-1949, door Felix Bernet Kempers. Scriptie Universiteit van Utrecht, 2020.

In deze scriptie wordt bekeken hoe S. Franke de Nederlander beschrijft vanuit de Javaanse hoofdpersonen, hoe laat hij de Ander op het Zelf reflecteren, hoe wordt de koloniale machthebber getoond aan de Nederlandse jeugd? Diverse boeken van Franke worden besproken, onder meer *Si Taloe, de dessajongen* (1931), *Djojo uit de kampong* (1935) en *Kantjil, het dwerghertje* (1936). Ook naoorlogse titels worden behandeld zoals *Si Boeroeng; Bij de Javaanse vogelnestjesplukkers* (1946) en *In de desa* (1949).

In **Stripschrift** nr. 474 (mei 2022) staat een artikel van Albert Tol over "De Voorlopers van de strip met Daan Hoeksema". Wat de auteur hiervan niet vermeldt is dat een grote verzameling werk van Daan Hoeksema in [Museum Havezathe Mensinge](#) in Roden aanwezig is, geschonken door SGKJ-Vriend Sjoerd Stevan. Hoeksema woonde in Roden, hij was er bakkersknecht bij zijn vader. Ook het [Speelgoedmuseum "De Kinderwereld"](#) aan de Brink 31 te Roden heeft een collectie Daan Hoeksema. In Roden staat ook het [Scheepstrakabinet](#) is te bezoeken in het 'dorp van Ot en Sien.'
Genoeg te doen dus op een regenachtige dag in Drenthe!

SGKJ - www.hetoudekinderboek.nl - StichtingGKJ@gmail.com - www.facebook.com/stichtingGKJ/
Deze onregelmatig verschijnende *SGKJ-Nieuwsbrief* is een tussentijdse aanvulling op de *SGKJ-Berichten*. De *Nieuwsbrief* wordt verzorgd door Jeannette Kok en Aernout Borms. Opmerkingen over dit nummer en suggesties voor het komende nummer kunt u sturen naar jeannettekok47@outlook.com

U heeft op een eerder moment aangegeven nieuws vanuit de SGKJ op prijs te stellen. Wilt u zich afmelden voor de Nieuwsbrief, stuur dan een mailtje naar: StichtingGKJ@gmail.com